

Encyklopedia Solidarności

<https://encysol.pl/es/encyklopedia/hasla-rzeczowe/14817,Zaklady-Chemiczne-Organika-Zachem-w-Bydgoszczy.html>
19.05.2024, 18:52

Zakłady Chemiczne Organika Zachem w Bydgoszczy

Hasło wydrukowane w **Tom I**

Zakłady Chemiczne Organika Zachem w Bydgoszczy, powstały w 1948. Pocz. produkowano trotyl, od l. 50. produkty chemiczne, wybuchowe i gazy łzawiące. W 1980 Zachem zatrudniał ok. 6,2 tys. pracowników. Inicjatorami powołania niezależnych związków zawodowych w Zachemie byli: Antoni Kaźmierczak, Benedykt Lewandowski, Jerzy Ossowski i Aleksander Nawrocki. 23 VIII 1980 A. Kaźmierczak i J. Ossowski przywieźli z Gdańska 7 kompletów ulotek, odezw itp., drukowanych w tym czasie w Stoczni Gdańskiej im. Lenina i na Wybrzeżu, i rozkolportowali je wśród załogi. 24 VIII 1980 odbyło się spotkanie kilku pracowników zakładu (J. Ossowski, A. Nawrocki, B. Lewandowski, A. Kaźmierczak, Jerzy Rygielski), którzy 26 VIII 1980 zwołali wiec przy budynku dyrekcji. Poza żądaniem przydzielenia lokalu na potrzeby nowego związku zawodowego, udostępnienia drukarni zakładowej i dostępu do radiowęzła, zażądano zaprzestania produkcji gazów łzawiących na Wydz. Ś, które służyły funkcjonariuszom MO do rozpędzania wieców; żądania spełniono. 2 IX 1980, w oparciu o informacje zamieszczone w biuletynie gdańskiej „S”, wydrukowano tymczasowy statut „S” (pocz. 300 egz., które poza Zachemem trafiły do przedstawicieli gł. zakładów w Bydgoszczy). 12 IX 1980 wybrano Prezydium Komitetu Założycielskiego „S”: J. Ossowski (przewodniczący), A. Nawrocki (wiceprzewodniczący), B. Lewandowski (wiceprzewodniczący), Ryszard Kulwiec (sekretarz), Ryszard Ostrowski (skarbnik), Wincenty Dończyk i Edmund Grosskreutz (przedstawiciele do MKZ); w XI 1980 przewodniczącym KZ został Marian Działkowiak (członkowie: J. Rygielski, A. Nawrocki, B. Lewandowski). 17 IX 1980 J. Ossowski i Czesław Rekowski uczestniczyli jako przedstawiciele bydgoskiego MKZ w spotkaniu wszystkich MKZ w Gdańsku. 3 X 1980 pracownicy Zachemu ze względu

na charakter produkcji nie wzięli czynnego udziału w 1-godz. strajku ostrzegawczym: solidaryzowali się ze strajkującymi nie przerywając pracy. W XII 1980 przedstawiciele „S” w Zachemie uczestniczyli w odsłonięciu Pomnika Ofiar Grudnia 1970. Do końca 1980 do „S” przystąpiło 83% załogi. Delegatami z Zachemu na I WZD Regionu Bydgoskiego w VI i VII 1981 byli: Marek Majka, Z. Ciechorski; Cz. Rekowskiego wybrano do Komisji Rewizyjnej ZR, in. członkowie ZR z Zachemu: B. Lewandowski (odpowiedzialny za dział łączności z oddziałami terenowymi) i Henryk Paszke; delegaci z Zachemu na I KZD: B. Lewandowski, Z. Ciechorski, M. Majka. 30 VIII 1981 na placu przed Zachemem bp Jan Michalski przewodniczył mszy św. koncelebrowanej; odsłonięto krzyż oraz tablicę upamiętniającą ofiary wypadków przy pracy 1953-1981 w Zachemie. XI-XII 1981 na terenie Zachemu wydawano niezależne pismo międzyzakładowe (Zachem, Elektromontaż, Zakłady Naprawcze Taboru Kolejowego) „Impulsy” - redaktor: Michał Filek, druk w Elektromontażu; KZ w Zachemie wydawała również „Informator Bieżący”. W XII 1981 zakład zmilitaryzowano. 13 XII 1981 internowano M. Działkowiaka i H. Paszkego (zwolnieni po 2 mies.), 5 XI 1982 - 16 II 1983 do Wojskowego Obozu Specjalnego w Chełmnie n. Wisłą powołano J. Pinterę. Po 13 XII 1981 utworzono międzyzakładowy Komitet Obrony Społecznej (Zachem, Pollena, MZK, Romet-Predom); na terenie Zachemu (nast. w mieszkaniach prywatnych) drukowano ulotki, plakaty, pismo podziemne „KOS”; organizowano kolportaż, zbiórkę pieniędzy na rzecz internowanych. Grupa działaczy z B. Lewandowskim na czele współpracowała z Prymasowskim Komitetem Pomocy Osobom Pozbawionym Wolności i ich Rodzinom oraz z działaczami z Torunia, redagując z nimi nr 1 podziemnego pisma młodzieżowego „Grześ” (druk w Zachemie); II/III 1982 grupa uległa rozbiciu z powodu aresztowań: w VII 1982 B. Lewandowskiego skazano na 3 lata więzienia i 2 lata pozbawienia praw publicznych, pozostałych - na kary więzienia w zawieszeniu i kary grzywny. Grupa kontynuowała działalność w zmienionym składzie (na czele: Jan Malczewski, in. działacze: A. Nawrocki, Jan Paluszak, M. Majka, J. Rygielski, Franciszek Kieszkowski, Ryszard Mistrz, Edwin Małek, J. Ossowski, Cz. Rekowski) i na mniejszą skalę, zajmowała się gł. pomocą internowanym i aresztowanym. Po aresztowaniu

M. Majki w V 1982 działalność grupy ponownie osłabła; po aresztowaniu E. Małka w X 1982 grupa została całkowicie rozbita przez SB. 1982-1989 aresztowano 17 działaczy „S” z Zachemu, większość otrzymała wyroki 1-3 lat więzienia, Cz. Rekowskiego uniewinniono, J. Ossowskiego uniewinnił SN, uniewinniony Wojciech Aleksandrowicz zginął w XII 1988 w niewyjaśnionych okolicznościach. W wyniku represji wielu działaczy zostało zmuszonych do zmiany pracy, inni wyemigrowali (B. Lewandowski, J. Malczewski, M. Majka, H. Paszke, M. Działkowiak, F. Kieszkowski; część z nich wspierała finansowo struktury „S”). W 1989 Zachem zatrudniał ok. 4,5 tys. pracowników; wybrano KZ „S” w składzie: Alfred Sobczak, Janusz Domachowski, J. Ossowski, Maria Strzałkowska. W l. 90. z Zachemu wydzielił się i usamodzielniał Nitrochem, specjalizujący się w produkcji materiałów wybuchowych, oraz inne firmy z branży mechanicznej i produkcyjnej (m.in. Metalko, Metalpur, Transchem, Transclean, Biprochem). 2005-2006 w wyniku prywatyzacji właścicielem większościowego pakietu akcji Zakładów Chemicznych Zachem SA została warszawska spółka Ciech SA. Od l. 90. funkcjonuje Międzyzakładowa Organizacja Związkowa „S” do której należą pracownicy: Zachemu SA, Zachemu UCR, Zachemu Barwniki i ww. wydzielonych zakładów; Nitrochem posiada własną organizację związkową. W 2009 Zachem SA zatrudniał ok. 1,1 tys. pracowników. Od 2005 przewodniczącym MOZ „S” jest Andrzej Werner.

Katarzyna Grysińska-Jarmuła

[Bydgoszcz](#), [Region Bydgoski](#)

[Poprzedni Strona](#)
[Następny Strona](#)

[Zgłoś błąd](#)